

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور

۳۳. مالیات بر واردات

۱. نگاهی به روند تحقق مالیات بر واردات در قوانین بودجه سال‌های گذشته

منظور از مالیات بر واردات در بودجه‌های سنواتی، کل حقوق ورودی ریالی دریافت شده از کالاهای وارداتی است که معمولاً شامل حقوق ورودی اخذ شده از خودروی سواری، سایر کالاها و حقوق ورودی دستگاه‌های اجرایی و ماشین‌آلات و نظایر آن است. سهم مالیات بر واردات از مالیات‌های غیرمستقیم (مجموع مالیات بر کالا و خدمات و مالیات بر واردات) در قوانین مصوب بودجه سال‌های ۱۳۹۴، ۱۳۹۵، ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ به ترتیب ۳۱، ۳۲، ۳۰ و ۳۷ درصد بوده و در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ حدود ۳۰ درصد تعیین شده که این خود بیانگر نقش مهم مالیات بر واردات در مالیات‌های غیرمستقیم است. نکته حائز اهمیت ارقام فوق در این است که داشتن نگاه واقع‌بینانه و متناسب با عملکرد سال جاری و با توجه به شرایط و مقتضیات کشور منجر به افزایش درصد تحقق درآمدی مالیات بر واردات می‌شود و بالعکس. کم‌اینکه بررسی سری زمانی عملکرد درآمد مالیات بر واردات در قوانین بودجه سنواتی طی سال‌های گذشته این ادعا را تأیید می‌کند.

به عنوان نمونه همان‌گونه که در جدول ۱ مشاهده می‌شود رشد ۵۱/۷ درصدی رقم مصوب مالیات بر واردات در قانون بودجه سال ۱۳۸۵ یا رشد ۵۲/۶ درصدی آن در قانون بودجه سال ۱۳۸۹ موجب شد که تنها ۶۹/۲۳ و ۷۶/۳۶ درصد از درآمد پیش‌بینی شده محقق گردد. از سوی دیگر افزایش ۷/۳۳ درصدی مالیات بر واردات در قانون بودجه سال ۱۳۹۳ و افزایش ۲/۶۷ درصدی در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ که متناسب با مقتضیات و شرایط کشور در لایحه بودجه در نظر گرفته شده بود، منجر به عملکرد ۱۲۲/۳ و ۱۳۰/۴ درصدی درآمد پیش‌بینی شده گردید.

مشخصات لایحه

دوره دهم - سال سوم

شماره ثبت:

۵۲۵

شماره چاپ:

۱۲۴۷

تاریخ چاپ:

۱۳۹۷/۱۰/۵

معاونت پژوهش‌های

اقتصادی

دفتر: مطالعات

اقتصادی

جدول ۱. مقایسه رقم مصوب و عملکرد ردیف عمومی مالیات بر واردات در سال‌های ۱۳۸۵ الی ۱۳۹۶ (میلیارد ریال)

سال	قانون	قانون	قانون	قانون	قانون	قانون	قانون	قانون	قانون	قانون	قانون	قانون
عنوان	بودجه سال	بودجه سال	بودجه سال	بودجه سال	بودجه سال	بودجه سال	بودجه سال	بودجه سال	بودجه سال	بودجه سال	بودجه سال	بودجه سال
سال	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶
مصوب	۵۷,۱۶۹	۵۶,۴۱۵	۵۳,۵۴۳	۶۶,۸۴۳	۱۰۲,۰۰۰	۹۷,۹۳۱	۱۱۳,۳۵۹	۱۰۱,۶۲۴	۱۰۹,۰۷۴	۱۳۷,۳۰۰	۱۶۹,۳۰۰	۱۷۳,۸۲۵
عملکرد	۳۹,۸۰۶	۴۸,۸۱۸	۵۶,۶۸۹/۱	۶۲,۵۵۴/۴	۷۷,۸۸۶/۳	۷۸,۹۳۰	۷۶,۴۰۳	۸۰,۳۹۸	۱۳۳,۴۲۶	۱۱۵,۵۴۲	۱۸۲,۹۳۹	۲۲۶,۷۱۵
نرخ رشد مصوب	۵۱/۷۲	-۱/۳۲	-۵/۰۹	۲۴/۸۴	۵۲/۶	-۳/۹۹	۱۵/۷۵	-۱۰/۳۵	۷/۳۳	۲۵/۸۸	۲۳/۳۱	۲/۶۷
نرخ رشد عملکرد	۱۰/۷۱	۲۲/۶۴	۱۶/۱۲	۱۰/۳۵	۲۴/۵۱	۱/۳۴	-۳/۲۰	۵/۲۳	۶۵/۹۵	-۱۳/۴۰	۵۸/۳۳	۲۳/۹۳
نرخ رشد مصوب نسبت به عملکرد سال گذشته	۵۹/۰۱	۴۱/۷۲	۹/۶۸	۱۷/۹۱	۶۳/۰۶	۲۵/۷۴	۴۳/۶۲	۳۳/۰۱	۳۵/۶۶	۲/۹	۴۶/۵۳	-۴/۹۸
درصد تحقق (نسبت عملکرد به مصوب)	۶۹/۶۳	۸۶/۵۳	۱۰۵/۸۸	۹۳/۵۸	۷۶/۳۶	۸۰/۶۰	۶۷/۴۰	۷۹/۱۱	۱۲۲/۳	۸۴/۱۵	۱۰۸/۰۵	۱۳۰/۴

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۲۰۱۶۲۵۰

تاریخ انتشار:

۱۳۹۷/۱۰/۲۰

مأخذ: محاسبات محقق و گزارش‌های عملکرد مالی دولت طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۶، وزارت امور اقتصادی و دارایی.

نکته: رقم مصوب مالیات بر واردات درج شده در این جدول تنها شامل درآمد عمومی است و درآمدهای اختصاصی نظیر یک درصد عوارض بر واردات هلال احمر را شامل نمی‌شود.

۲. تخمین میزان مالیات بر واردات وصولی در پایان سال ۱۳۹۷

روش (۱) - یکی از روش‌های تخمین و پیش‌بینی مالیات بر واردات در ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۷، مقایسه عملکرد هفت‌ماهه سال ۱۳۹۶ با ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۶ و تسری روند آن به عملکرد هفت‌ماهه سال ۱۳۹۷ است. در این روش، روند افزایش مالیات وصولی در ماه‌های پایانی سال، ناشی از افزایش تقاضا برای واردات و وصول ضمانتنامه‌های گمرکی در پیش‌بینی انجام شده، مستتر است.

جدول ۲. پیش‌بینی عملکرد ۱۲ ماهه ۱۳۹۷ ردیف مالیات بر واردات

بر اساس روند تحقق درآمدهای سال ۱۳۹۶ و ۶ ماهه سال ۱۳۹۷ (میلیارد ریال)

سال عنوان	قانون بودجه سال ۱۳۹۶ (۷ ماهه)	قانون بودجه سال ۱۳۹۶	قانون بودجه سال ۱۳۹۷ (۷ ماهه)	پیش‌بینی قانون بودجه سال ۱۳۹۷ (۱۲ ماهه)
مصوب	۱۰۱,۳۹۸	۱۷۳,۸۲۵	۱۷۰,۳۹۲	۲۹۲,۱۰۰
عملکرد	۵۴,۷۷۲	۲۲۶,۷۱۵	۸۴,۰۳۸	*۳۴۷,۸۵۴
نرخ رشد عملکرد نسبت به مدت مشابه	--	--	۵۳/۴۳	*۵۳/۴۳
درصد تحقق (نسبت عملکرد به مصوب)	۵۴/۰۲	۱۳۰/۴	۴۹/۳۲	*۱۱۹/۰۹

* ارقام ستاره‌دار پیش‌بینی است.

روش (۲) - یکی دیگر از روش‌های تخمین مالیات بر واردات در ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۷، اخذ آمار و اطلاعات مربوط به وصولی‌های نقدی و ضمانتنامه‌ها و ترخیص‌های نسیه توسط گمرک جمهوری اسلامی ایران است. بر اساس آمار اخذ شده از گمرک جمهوری اسلامی ایران در ۹ ماهه ابتدای سال ۱۳۹۷، میزان درآمد وصولی نقدی حدود ۹۸,۵۵۹ میلیارد ریال بوده که با احتساب مانده ضمانت‌های ۹ ماهه ابتدای سال ۱۳۹۷ به ارزش ۵۴,۱۱۵ میلیارد دلار و پیش‌بینی وصولی نقدی و ضمانتنامه‌ها معادل ۴۷,۳۲۶ میلیارد ریالی در سه‌ماهه پایانی سال ۱۳۹۷، میزان عملکرد این ردیف در کل سال ۱۳۹۷ حدود ۲۰۰,۰۰۰ میلیارد ریال برآورد می‌شود. از مجموع این رقم با پیش‌بینی عملکرد ردیف‌های ثبت معافیت‌ها و تخفیفات گمرکی و حقوق ورودی موضوع ماده (۲) قانون مدیریت حمل‌ونقل سوخت (جمعی - خرجی) حدود (۳۲,۱۵۱ میلیارد ریال)، کل پیش‌بینی عملکرد مالیات بر واردات در سال ۱۳۹۷ حدود ۲۴۲,۸۵۰ میلیارد ریال برآورد می‌شود.

جدول ۳. پیش‌بینی عملکرد ۱۲ ماهه ۱۳۹۷ ردیف مالیات بر واردات

بر اساس آمار ضمانتنامه‌های گمرک (میلیارد ریال)

عنوان	پیش‌بینی عملکرد قانون بودجه سال ۱۳۹۷ (۱۲ ماهه)
عملکرد وصولی نقدی ۹ ماهه ابتدای سال ۱۳۹۷	۹۸,۵۵۹
مانده ضمانتنامه‌ها از ۹ ماهه ابتدای سال ۱۳۹۷	۵۴,۱۱۵
پیش‌بینی وصولی نقدی و ضمانتنامه‌ها در سه‌ماهه آخر سال	*۴۷,۳۲۶
پیش‌بینی عملکرد ۱۲ ماهه حقوق ورودی خودرو و سایر کالاها	*۲۰۰,۰۰۰
پیش‌بینی عملکرد ردیف‌های ثبت معافیت‌ها و تخفیفات گمرکی و حقوق ورودی موضوع ماده (۲) قانون مدیریت حمل‌ونقل سوخت (جمعی - خرجی)	*۳۲,۱۵۱
پیش‌بینی عملکرد مالیات بر واردات ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۷	*۲۴۲,۸۵۰

* ارقام ستاره‌دار پیش‌بینی است.

روش (۳) - با توجه به ضرورت دستیابی به پیش‌بینی واقع‌بینانه از مالیات بر واردات وصولی در سال ۱۳۹۷ با در نظر گرفتن ارقام وصولی و ضمانتنامه‌ها و لحاظ امکان افزایش واردات در ماه‌های پایانی سال، می‌توان از میانگین دو روش فوق به شرح ذیل استفاده کرد.

جدول ۴. پیش‌بینی عملکرد ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۷ ردیف مالیات بر واردات (میلیارد ریال)

عنوان	پیش‌بینی قانون بودجه سال ۱۳۹۷ (۱۲ ماهه)
مصوب ۱۲ ماهه ۱۳۹۷ بر اساس قانون بودجه	۲۹۲,۱۰۰
پیش‌بینی عملکرد ۱۲ ماهه ۱۳۹۷ بر اساس افزایش واردات در ماه‌های پایانی سال مطابق روند سال گذشته	* ۳۴۷,۸۵۴
پیش‌بینی عملکرد ۱۲ ماهه بر اساس آمار وصولی‌ها و ضمانتنامه‌های گمرک	* ۲۴۲,۸۵۰
میانگین پیش‌بینی عملکرد ۱۲ ماهه ۱۳۹۷	* ۲۹۵,۳۵۲
درصد تحقق بر اساس میانگین پیش‌بینی عملکرد ۱۲ ماهه ۱۳۹۷	* ۱۰۱/۱۱

* ارقام ستاره‌دار پیش‌بینی است.

با توجه به جدول فوق می‌توان پیش‌بینی کرد که در سال ۱۳۹۷ رقمی حدود ۲۹۵,۳۵۲ میلیارد ریال به عنوان مالیات بر واردات دریافت شود. بنابراین پیش‌بینی می‌شود بالغ بر ۱۰۱ درصد رقم مصوب در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ محقق شود.

۳. بررسی روش پیش‌بینی مالیات بر واردات توسط دولت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

بر اساس اعداد مندرج در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ رقم در نظر گرفته شده برای مالیات بر واردات ۲۷۷,۸۸۳,۰۰۱ میلیون ریال درج گردیده است که جمع ردیف عمومی مالیات بر واردات رقمی معادل ۲۶۹,۱۵۰,۰۰۱ میلیون ریال بوده و تجزیه رقم فوق متشکل از ۶ ردیف به شرح جدول ذیل است.

جدول ۵. پیش‌بینی ردیف‌های درآمدی ذیل ردیف ۱۱۰۴۰۰ (مالیات بر واردات) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان	ارزش دلاری واردات (میلیارد دلار)	میانگین نرخ تعرفه (درصد)	میانگین نرخ ارز (ریال)	مبلغ (میلیارد ریال)
۱	۱۱۰۴۰۱	حقوق ورودی کالاهای اساسی	۱۴	۵	۴۲,۰۰۰	۲۹,۴۰۰
۲	۱۱۰۴۰۱	حقوق ورودی سایر کالاها	۲۴	۱۲	۸۰,۰۰۰	۲۳۰,۴۰۰
۳	۱۱۰۴۰۲	حقوق ورودی خودرو	۰	۰	۰	۰
۴	۱۱۰۴۰۳	حقوق ورودی دستگاه‌های اجرایی	۰	۰	۰	۸۵۰
۵	۱۱۰۴۰۶	معافیت‌ها و تخفیفات	۰	۰	۰	۶,۰۰۰
۶	۱۱۰۴۰۸	حقوق ورودی موضوع ماده (۲) قانون حمل‌ونقل	۰	۰	۰	۲,۵۰۰
مجموع						
۲۶۹,۱۵۰						

مطابق جدول ۵ مجموع ۶ ردیف فوق برابر با ۲۶۹,۱۵۰,۰۰۰ میلیون ریال است که در صورت صدور مجوز واردات خودرو به دلیل احتمال رفع محدودیت ثبت سفارش واردات خودرو توسط دولت و یا مجلس شورای اسلامی، امکان اجازه ورود برخی خودروهای هیبریدی که تولید داخلی ندارد و به تولید داخل لطمه نمی‌زند و یا تعیین تکلیف پرونده‌های تخلفات قاچاق خودرو که در حال حاضر مفتوح است، ممکن است درآمدی عاید دولت شود. در صورت صدور مجوز واردات خودرو، رقم حقوق ورودی موضوع ردیف درآمدی ۱۱۰۴۰۲ با لحاظ یک میلیارد دلار واردات، میانگین نرخ تعرفه ۷۰ درصد و نرخ ارز ۸۰,۰۰۰ ریال، معادل ۵۶,۰۰۰ ریال پیش‌بینی و اضافه می‌گردد.

۴. سنجش میزان تحقق مالیات بر واردات مندرج در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

مطابق جدول ۶ می‌توان عنوان کرد که رقم مالیات بر واردات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به رقم مصوب سال قبل ۴/۸۷ درصد رشد منفی داشته و نسبت به پیش‌بینی عملکرد سال قبل نیز با رشد منفی ۵/۹۱ درصدی مواجه بوده است.

جدول ۶. مقایسه رقم مالیات بر واردات مندرج در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

با پیش‌بینی عملکرد سال ۱۳۹۷ (میلیارد ریال)			سال
قانون بودجه سال ۱۳۹۶	قانون بودجه سال ۱۳۹۷	لایحه بودجه سال ۱۳۹۸	عنوان
۱۷۳,۸۲۵	۲۹۲,۱۰۰	۲۷۷,۸۸۳	مصوب
۲۲۶,۷۱۵	*۲۹۵,۳۵۲	--	عملکرد
۲/۶۷	۶۸/۰۴	**۴/۸۷	نرخ رشد مصوب
۲۳/۹۳	*۲۸/۹۵	--	نرخ رشد عملکرد
-۴/۹۸	۲۸/۸۴	***۵/۹۱	نرخ رشد مصوب نسبت به عملکرد سال گذشته
۱۳۰/۴	*۱۰/۱۱	--	درصد تحقق (نسبت عملکرد به مصوب)

* ارقام ستاره‌دار پیش‌بینی است.

** این رقم نرخ رشد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به مصوب قانون بودجه سال ۱۳۹۷ است.

*** این رقم نرخ رشد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به عملکرد قانون بودجه سال ۱۳۹۷ است.

رشد منفی ۵/۹۱ درصدی مالیات بر واردات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به پیش‌بینی عملکرد سال ۱۳۹۷ بر اساس فرض

ذیل استوار است:

(الف) کاهش ارزش واردات،

(ب) کاهش متوسط نرخ تعرفه واقعی،

(ج) کاهش نرخ ارز،

(د) ترکیبی از عوامل فوق،

(ه) تغییر روندهای قبلی و تأمین تجهیزات و امکانات دستگاه متولی وصول درآمدهای گمرکی و توسعه به‌کارگیری سامانه‌های

الکترونیکی و پنجره واحد تجارت فرامرزی.

فرض (الف) - کاهش ارزش واردات در سال ۱۳۹۸ و ثبات نرخ متوسط تعرفه واقعی و ثبات نرخ ارز

تحلیل: با توجه به پیش‌بینی میزان عملکرد مالیات بر واردات در سال ۱۳۹۷ (۲۹۵,۳۵۲ میلیارد ریال) لازم است جهت تحقق ردیف مالیات بر واردات مندرج در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ (۲۷۷,۸۸۳ میلیارد ریال) با فرض ثبات نرخ ارز و نرخ تعرفه واقعی، میزان واردات در سال ۱۳۹۸ حدود ۵/۹۱ درصد رشد منفی داشته باشد. از مقایسه میزان واردات در ۹ ماهه نخست سال ۱۳۹۶ (۳۷,۵۷۰ میلیون دلار) با میزان واردات در ۹ ماهه نخست سال ۱۳۹۷ (۳۲,۶۲۰ میلیون دلار) و ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۶ (۵۴,۴۵۹ میلیون دلار) به رقم (۴۷,۲۸۴ میلیون دلار) به عنوان پیش‌بینی برای ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۷ می‌رسیم. بنابراین با لحاظ رشد منفی ۵/۹۱ درصدی در واردات سال ۱۳۹۷ میزان پیش‌بینی واردات می‌باید از حدود ۴۷,۲۸۴ میلیون دلار در سال ۱۳۹۷ به رقم ۴۴,۴۸۹ میلیون دلار در سال ۱۳۹۸ برسد که با توجه به رشد منفی حدود ۱۵/۹۰ درصدی واردات در ۹ ماهه سال جاری نسبت به مدت مشابه سال قبل و پیش‌بینی ادامه این روند در

ماه‌های پیش‌رو، دور از انتظار نیست. از سوی دیگر هر عاملی مانند توقف ثبت سفارش و یا ممنوعیت و یا محدودیت واردات کالا با توجه به شرایط فعلی کشور که باعث ثبات یا کاهش در روند واردات شود، می‌تواند منجر به عدم حصول درآمدهای حقوق ورودی و در نتیجه عدم تحقق درآمدهای پیش‌بینی شده شود.

نتیجه فرض (الف) - فرض رشد منفی ۵/۹۱ درصدی واردات در سال آینده با ادامه روند فعلی واردات (رشد منفی ۱۵/۹۰ درصدی در ۹ ماهه نخست سال جاری) محتمل است.

فرض (ب) - کاهش مالیات بر واردات به واسطه کاهش نرخ تعرفه واقعی و ثبات ارزش واردات و ثبات نرخ ارز

تحلیل: با توجه به پیش‌بینی واردات ۱,۹۰۸,۴۷۶ میلیارد ریالی ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۷ (حاصل‌ضرب پیش‌بینی ۴۷,۲۸۴ میلیون دلاری با میانگین نرخ ارز^۱ ۴۰,۳۶۲ ریال در ۹ ماهه نخست سال ۱۳۹۷) و پیش‌بینی تحقق حقوق ورودی ۲۹۵,۳۵۲ میلیارد ریالی اخذ شده توسط گمرک در دوره مذکور می‌توان عنوان نمود که متوسط نرخ تعرفه واقعی در ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۷ حدود ۱۵/۴۷ درصد خواهد بود. اگر بخواهیم رقم مندرج در لایحه (۲۷۷,۸۸۳ میلیارد ریال) را با فرض ثبات واردات در سطح سال ۱۳۹۷ (۱,۹۰۸,۴۷۶ میلیارد ریال) به دست بیاوریم میزان نرخ تعرفه واقعی باید به ۱۴/۵۶ درصد برسد (کاهش ۰/۹۱ درصدی نرخ تعرفه واقعی نسبت به متوسط نرخ تعرفه واقعی سال گذشته)، بنابراین لازم است که جهت تحقق رشد منفی ۵/۹۱ درصدی مالیات بر واردات پیش‌بینی شده در لایحه ۱۳۹۸ نسبت به عملکرد ۱۳۹۷، میانگین نرخ تعرفه واقعی از ۱۵/۴۷ درصد در سال ۱۳۹۷ به ۱۴/۵۶ درصد در سال ۱۳۹۸ برسد.

نتیجه فرض (ب) - انتظار می‌رود با توجه به سیاست‌های متخذه اخیر در خصوص اعمال ممنوعیت و محدودیت واردات برخی از کالاها و حرکت در مسیر اقتصاد مقاومتی و حمایت از کالاهای تولید داخل در مقابل واردات، کاهش میانگین نرخ تعرفه دور از انتظار است. هر چند به اعتقاد عده‌ای از کارشناسان این حوزه بررسی‌ها نشان می‌دهد افزایش تعرفه همواره منجر به افزایش درآمدهای مالیاتی دولت و حمایت از تولید داخل نخواهد شد و چه بسا اگر نرخ تعرفه از حد بهینه تجاوز کند منجر به افزایش قاچاق، کاهش میزان واردات رسمی و در مجموع کاهش درآمدهای دولت و یا شکل گرفتن صنایع انحصاری در کشور و تضییع بیش از پیش حقوق مصرف‌کنندگان خواهد شد.

فرض (ج) - کاهش مالیات بر واردات به واسطه تغییر نرخ ارز و ثبات ارزش واردات و نرخ متوسط تعرفه واقعی

تحلیل: نرخ ارز همواره یکی از مؤلفه‌های مهم در حوزه تجارت خارجی محسوب می‌شود. اگرچه ممکن است افزایش نرخ ارز موجب افزایش درآمدهای دولت از ناحیه مالیات بر واردات شود، ولی با توجه به رابطه معکوس نرخ ارز با واردات، افزایش نرخ ارز ممکن است به کاهش حجم واردات و در نتیجه کاهش حقوق ورودی دریافتی بینجامد. به عبارت دیگر کاهش واردات نسبت به نرخ ارز بسیار بالاست و با کوچک‌ترین تغییری در نرخ ارز، واردات عکس‌العمل نشان خواهد داد. شایان ذکر است اگر رقم ۲۷۷,۸۸۳ میلیارد ریالی مندرج در لایحه در خصوص مالیات بر واردات صرفاً از طریق نرخ ارز بخواهد پوشش داده شود و نرخ تعرفه واقعی در سطح ۱۵/۴۷ درصد و میزان واردات در سطح ۴۷,۲۸۴ میلیون دلار ثابت بماند، باید نرخ ارز حدود (۳۷,۹۸۸ ریال) در نظر گرفته شود (بر اساس آمار واصله از گمرک جمهوری اسلامی ایران، میانگین نرخ ارز در مقطع ۹ ماهه ۱۳۹۷ حدود ۴۰,۳۶۲ ریال بوده است).

نتیجه فرض (ج) - افزایش نرخ ارز از طرفی می‌تواند منجر به کاهش ارزش دلاری واردات شود و از طرف دیگر می‌تواند درآمدهای مالیاتی حاصله از واردات را افزایش دهد و مشخص نیست که برآیند آن افزایش یا کاهش مالیات بر واردات باشد. با این حال به نظر

۱. رقم فوق از تقسیم ارزش ریالی به ارزش دلاری واردات در ۹ ماهه نخست سال ۱۳۹۷ به دست آمده است.

می‌رسد با توجه به شرایط اقتصادی کشور و عدم افزایش درآمدهای حاصل از صادرات نفت، افزایش نرخ ارز بیش از رقم مندرج در لایحه توسط دولت برای تأمین نیاز ارز بازار و اجرای سیاست تک‌نرخی شدن ارز ترجیحی برای کالاهای اساسی برای بسیاری از کالاها چندان دور از ذهن نباشد، ولی اینکه نرخ ارز تا چه رقمی افزایش خواهد داشت، بستگی به شرایط کشور در ماه‌های آتی دارد.

فرض (د) - افزایش هم‌زمان و ترکیبی ارزش واردات، نرخ تعرفه واقعی و نرخ ارز

مطابق فروض قبلی، تحقق درآمد پیش‌بینی شده به عنوان مالیات بر واردات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ (۲۷۷,۸۸۳ میلیارد ریال) از طریق مؤلفه‌هایی نظیر کاهش ارزش واردات، ثبات نرخ تعرفه واقعی و افزایش نسبی نرخ ارز با فرض ثبات عوامل دیگر صورت می‌پذیرد. افزایش هم‌زمان و ترکیبی سه عامل فوق نیز می‌تواند زمینه تحقق رقم مالیات بر واردات مندرج در لایحه را فراهم نماید. برای مثال پیش‌بینی واردات ۱۴ میلیارد دلاری کالای اساسی با نرخ تعرفه ۵ درصد و نرخ دلار ۴۲,۰۰۰ ریال به علاوه پیش‌بینی واردات ۲۴ میلیارد دلار سایر کالاها با نرخ تعرفه ۱۲ درصد و نرخ دلار ۸۰,۰۰۰ ریال برای سال ۱۳۹۸ می‌تواند درآمدی حدود ۲۶۹,۱۵۰ میلیارد ریال را محقق سازد. بنابراین تحقق نسبی رقم مندرج در لایحه از مسیر تغییر ترکیبی و هم‌زمان سه عامل ارزش واردات، نرخ تعرفه و نرخ ارز دور از ذهن نیست.

فرض (ه) - بررسی تمام فروض فوق با فرض ثبات سایر شرایط و استمرار روندهای معمول گذشته بوده و بدیهی است که هرگونه بحران اقتصادی از جمله افزایش شدت تحریم‌ها، تغییر قیمت نفت، تغییر در مناسبات بین‌المللی یا اتخاذ سیاست‌های جدید در قالب راهکارهایی برای دور زدن تحریم‌ها ورود ارز و کالا به کشور از طریق واردات می‌تواند منجر به تغییر رقم مالیات بر واردات شود. همچنین شایان توجه است که یکی از شروط تحقق درآمد مالیات بر واردات رفع مشکلات سازمانی و بودجه‌ای دستگاه وصول‌کننده این درآمدهاست. در شرایط حاضر، گمرک ایران به استناد گزارش‌های اعلامی، در پرداخت حقوق و دستمزد کارکنان متخصص در نقاط مرزی و محروم کشور و واحدهای ستادی خود و نیز پرداخت هزینه‌های جاری اماکن گمرکی و تأمین تجهیزات مورد نیاز از جمله دستگاه‌های (X-RAY) با مشکلات و تنگنانهایی مواجه است که رفع این مشکلات و تخصیص بودجه جاری متناسب با وظایف محوله به عنوان یکی از شروط اصلی تحقق درآمد مالیات بر واردات محسوب می‌شود.

جمع‌بندی

در خصوص ردیف درآمدی مالیات بر واردات می‌توان گفت به دلیل پیش‌بینی تحقق این ردیف در سال ۱۳۹۷ (تحقق حدود ۱۰۱ درصدی)، رشد منفی ۵/۹۱ درصدی رقم مندرج در لایحه بودجه ۱۳۹۸ نسبت به پیش‌بینی عملکرد سال جاری چندان دور از ذهن نیست. البته این رقم در صورتی محقق خواهد شد که سیاست‌های اقتصادی دولت در حوزه واردات، انقباضی و معطوف به کنترل واردات رسمی از طریق وضع تعرفه‌های بالا و یا ایجاد محدودیت در واردات نباشد. با در نظر گرفتن فروضی از جمله واردات ۱۴ میلیارد دلار کالاهای اساسی با نرخ تعرفه ۵ درصد و نرخ ارز ۴۲,۰۰۰ ریال و واردات ۲۴ میلیارد دلار سایر کالاها با نرخ تعرفه ۱۲ درصد و نرخ ارز ۸۰,۰۰۰ ریال رقم پیش‌بینی شده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ در خصوص مالیات بر واردات معادل ۲۶۹ هزار میلیارد ریال قابل تحقق به نظر می‌رسد. شایان توجه است که هرگونه افزایش این رقم می‌تواند منجر به بروز عدم تحقق درآمدهای بودجه در سال ۱۳۹۸ شود، مگر اینکه محل این افزایش از طرق قابل وصول مانند تعیین تکلیف واردات خودرو مشخص گردد.